

ОРГАН КУЛЬТУРНО-НАЦИОНАЛНОГО СОЮЗА ЈУГОСЛАВЯНСКИХ РУСИНОВ

РЕДАКЦИЯ И АДМИНИСТРАЦИЈА
Нови Сад, Футошки пут број 199

Нови Сад 11 авг. 1935.
Виходзі раз на тидзень.

Предплата: на рок 50 Динари, на пољу 25 Динари, за загранице 2 Долари
ПОДИНОК ЧИСЛО 1 ДИНАР

За чесну идейно-національну борбу

Чуваре нашого народного морала оглашали войну каждому, кто не танцует так, як мы они гвиздаю, лем зме ще почали зберац коло Союза, аще ані не знали до сцеме, уж нас почали нападац, бо вдерели патент на рускосц, котру сцу заменіц зос австро-філским українізмом а присвяю монопол на друковане новинох. Стално поволую каждого Русина до борби процив нас. Кажды досьош, гоч є и не Русин, ступел до перших шорох и водзи перше слово, солі Русином розум, на свою народносц наплювал и буха ще по першох яки є вельки Русин, а родзени Русин то не Руснак бо му рускосц досьош сцу одняц. Тоти патечтирані Русини поволую каждого до борби. Радовал ще я тому, бо сом очековал од интелигентних людзох (хвалия ще же их єст коло двасто) же поведу чесну національно-ідейну борбу з нами та с того народ наши будзе мац пользу, заинтересує ще о національних вопросах, окрем „Руских Новинох“ и „Зарі“ будзе читац и русски книшки о вопросах о которых до тераз немал прилики чуц, бо го о шицким поучовали, лем о рускосци скоро ніч. Идейно-національна борба би велім отворела очи. Хто таку борбу сце водзиц муши буц у першим шоре Русин, чистей русской національней прешлости у славянским духу воспитани, прикладного и чесного живота и упущени до вопросах ко-трих напада, або брані. Писац муши несебично а свой твердзеня ма и доказац, ма винесц факта а не видуманії. Не дочекали ми ще такей борби. Чом? Хто правду виноши ма шмелосци и да ще зос полним меном пот-

пише, да зос свою личносцу, же є карактерни, да тому його писаню и авторитет. Под видуманіма менами ще крию людзе або не Русини, котри пришли з билого швета, да од Русина заробя свой хлеб, або Русини котри мадярски школи пред войну скончели, та им мадяронски дух наказує ганіц и нападац шицко що русске. Почим знаме, же маю масла досц на глави а и пре способ писаня, котри ще указує по писаню у статьях у „Р. Н.“ ані ще не чудуєме чом ще не потписую.

Далёко я од того, да нападам, мой циль є указац на погибельне писане „Руских Новинох“, котре може буц катастрофалне за младеж, котра ма буц як карактерна так и національно-свідома. Фундамент каждой національной роботи муши буц поставени на чесносци, несебичносци и правди. А того ще „Руски Новини“ не тримаю.

Чесни и карактерни чловек нігда не нападне неприсутнаго чловека. Лем чловек без карактеру и як запорсток погубени, може нападац и клеветац людзох, котри не жю тераз ані у нашей держави. Чом тот безкарактерни писатель, срамного напада на панох Чопика и Билякова ще не озвал, док они ту, медзи нами були? Зато бо виноши циганства а зна, же кажды чія чесц нападнута будзе гледац задовольштини. Бал ще кари котри за клеветанє преписую закони. Попри тим або не думал на верховного Судію, на Бога, або ще го не бої, або дума, же православных нападац и клеветац Боже діло. Було цо да думал йому главне людзох отсутних без одбрани очарніц и так они то не

буду знаць, бо на Поткарпатской Руси тоді славни новини українствуючи под русску фирмю слабо хто чита, а може бути і ніхто та ще паноцове Чопик и Біляков ані не дознаю, же єден погубени дописователь напада на них. Циль оправдава сретство. Нападом на их чесць може бути ще начкодзи „Зарі“ и Союзу, котри збираю коло себе русских націоналістів без огляда чи є католік чи православни и то „Русским Новином“ досць да друкую. Редакторе тих новинох слуги Божи, котри маю на старости воспитане чварстих карактерох у народу, зос такими статями лєм губя молодеж.

Погибелльного а не просвітного карактеру и статі кукавички цо ще кріє под меном Славянски. Он спеціалиста у видрижньованю и наздиваню. Гоч го земледілець карми он му ще видрижнює же го чуць за гнойом и хлівом. Префинєни нос ма а погубену душу. Остатня його статя „Гу лєпшим днем“ од першого до остатнього слова чиста демагогія. Цала статя надахнута з мержню, пакосцу, вирску ненависцу, прездиваньом и видрижньованьом а основана є на циганству. Не прости чловек є бо ще сам розручує зос своїм воспитаньом за котре би ще мал ганьбиць, бо писане його то слика погубеней мудиши. А тата зараза може погубиць и чесних, нєвініх читательох „Руских Новинох“. Таку просвіту най не шири медзи народ, досць же он зна так гришиць не муше и други. Же є неспособни до чеснай ідейно-національнай борби, най то препущи другим, котри су за то способни. „Руски Новини“ наглашую, же маце 200 интелигентох, най пишу тоти, кокри не буду клеветаць, котри ще не буду мишаць до цузого приватного живота, котри знаю поштоваць святыню каждого чесног чловека а то є манжелство. Же ще ідейно з даким и расходза, да не вредяю лично да не клеветаю. Не мишайце ще до нічайого приватного живота, не рубца на нічайо манжелство, на святыню каждого чесног чловека, охабце ще мержнї, пакосци, вирскай ненависци, наздиваня, видрижньованя и вишміхованя, бо то не шведчи чесним и интелигентним людзом. Може ще борба водзіць и без того. Же сце убедзени, же ми коло „Зарі“ и коло „Союза“ на кривей драги, докажце нам то документално, прилапце ще чисто ідейней національнай борби и же докажеце, же сце у праву, часць вам, ми вам ще будземе повиноваць, а же не докажеце ми ще потрудзиме указаць вам, же зме у праву и же ви на кривей драги.

Ми чествуеме каждого прошивника, котри ще бори чесно за націоналну идею а котри ще не служи з личними нападами и клевету.

Др. Милутин Губаш

БОРБА ЗА РУССКОСЦІ

З гадом українізма не водзиме борбу лем ми Русини у Югославії, алє и нашо браца, як на Поткарпатской Руси, так и гевти у Галиції. То нашо русске опще зло. „Лемко“ новинка котра виходзи у Крыницѣ в Галичини у своім 26 числу од року 1935 пише медзі иншим:

„В повіті новосандецком недалеко Мушины, лежи у краснай долині село Щавник належаша до парохія Злоцке. Злоцке ще од давих літ находзи под вліянем українцев. Священик-українець о. Парынович с помоцу учителью Трусцевацкого и Примака начал вести в селі українізацийну агітацію, котра встрітила ся totчас с сильным отпором руского населеня, до мало за пошлітки арестоване многих селян в часі світової війни.“

По війни агітация тата не слабне. О. Дороцки а особено о. Качмар усильує ше, помогаю го дакотри слабши одиници, особено бабы. О. Качмар, кед забаламуцел даскельо баби и дзвічатка, дзвонара и даскельо хлопох, котри робели на його полю як арендаше бул певный, же має за собу циле село и задумал з одним ударом викореніць шицко, що русске. За тутору роботу выкористал он момент Талергофского свята, яке устроено в Злоцким в р. 1932. Отказал пошвець Талергофски Крест, котри мал служиць на память страдающим русским націоналистом под час світової війни и с пару баб станул до дзверох місцевого кладбища (теметов) и не сцел допущиць, да ще тот Крест постави на означене место. Он раповал, же кед победзи зламе своїх противникох, укаже силу и покори му ще ціле село. Алє победзела правда село було моцнейше од попа, победзела русска идея, а од того часу о. Качмар траци з дня на дзень силу и свое значене. Людзе, видачи его безграницу ненависць до вшиткого што русске организую ще сами, отвераю читальны им. М. Качковского в Злоцком и Щавнику и русска идея ще розвива гоч ще о. Качмар трудзі ей начкодзиць. Идея руска росне дармо о. Качмар мучи народ численими судовими процесами, не чкодза ані громи, метани на народ с проповідальници. Борба иде завязта а о. Качмар ще мсци на каждом кроку так же с того себе наробел слідство (істрагу) духовних властей. Под пришагу ще випитую парохіяни, котри о. канцлерови И. Полянскому даваю аж над то обтяжающего материяла, чтобы премесциц о. Качмара. Писатель тей уводній статі ще не сце мишаць до результату слідства з радосцу констатує же лемкы вшитки били и сут все рускы, и жадна сила их не преагнє до українського

лагера. Ту и там якаки слабша одиница може уступити своєму священику, котри може на хвильку потягнути за собом а и значнійше число людей, як то и ту було, але цо год робели шицко було на його розказ и прето же би не страцели його наклоносц а не с переконаня (убедзеносци). Скорей кед у селу приредзели даяку забаву, то людзе о. Качмара ше сходзели коло читального дому и робели читальникам ріжни пасты.

Т. р. читальня у Щавнику дала забаву и пришло ціле село, бавили ся мило и весело до познайної ночі и поросходили ся у згоди и любви. То барз радосне явлене, братя Щавничане зрозуміли же су вшитки діти однай Матери Руси и похопели же у згоди и любови лежки сила. Чест им най служа другим селам як примір!

У істих новинох под статью „Украинцы що фают ся“ же ше помедзи водьох українців самостійников стретаю, котри признаю українство видумане Берліном и Габсбургами. Totи людзе приходза до заключення же нет смисла ориентовати ся на політику Бисмарка и на обецованя Австрії о созданю „самостійной України“ под крилами Габсбургов. Они пишу же им не поможе ані Польща ані Гітлер, котри ма намирені основац на України німецку колонію. Недавно знаний українски журналист dr. Назарук писал, же українци без Руси, то народ без історії. Други уважени журналист и предсідатель української делегації при мировій конференції в Паризі, dr. Василь Панейко виступел зос парижской української партії и пише, же если би в 1772 р. Катарина II не отступила Галичину Австро-Венгрії, то не было бы нішка українства. Знани и уважени людзе охабяю українски лагер, до котрого би конечно сцели нагнац нашого хлопа да котри лже-учителе.

„Русская Земля“ котра виходзи в Ужгороду приноши у 14 числу уводну статью „Наше историческое русское имя утверждено“. И на Поткарпатской Руси основана „Просвіта“, котра у правилах наглашела же єй урядови язик український. Министерство тоти правила не потвердзело. По думаню министерства внутренних дѣл на Подкарпатской Руси ест русска національносц и язик, а не українски. „Просвіта“ подала рекурс высшему администрativному суду. Суд 28 юна принес рѣшеніе под чл. 5136/33 по котрим значеніе „українски“ не исто цо „малорусскій“ и дало за право министерству. Закон признава шицки назви котрим корень „русскій“ як до су Русь, Русин, Рускій, Малорусскій, Билорусскій. На Горніци употребленіе „українски“ незаконите и с тим анули-

рані спор, котри русски народ пред очами целого швeta дискредитовал а давал основ да нас волаю „народом без имени“. Отнынъ же мы офиціяльно признани тѣм, чѣм были за тысячу лѣт т. е. поткарпатскими русинами или частицей малорусской вѣтви русского народа.

Як видзиш мили читателю водзіи ше борба за очуване рускосци не лем у нас, але на Горніци и у Галиції. И там насилиу нацистскую нашому народу нове ёидумане українство за котре ши ані не знал, док ци не почали од скора с тим духовним отровом полніц. Будз ме зложни и не дайме свойо. Тримайме ше чварсто як и наша браца на Поткарпатской Руси и Галиції. Правда мушки победиц а наш хлоп очува свою рускосц, котру од своїх чесних предкох нашлідзел. Гад українски най себе чуваю Шваби, котри го и принесли на швет а ми му з чварсту русску ногу станеме на карк так да вецей не дзвигнє свою погану главу.

Русин

ДАСКЕЛЬО СЛОВА О МОЕЙ „ИСТОРИИ РУССКОГО НАРОДА“

Пише: Николай Д. Олеяров

Кніжочка, котру наш Союз видал под меном: „Історія Русского народа“ вишата же барз заинтересовала наш народ. Тым баржей бо з извесних странох пришло наредзене, же туту кніжочку, отже русску исторію читац грих, бо же там вельо неточносци ест. Дапаче чуєм, же аж читави проповиди були отримани о тей исторії! Брані ше русскому народу, да чує и чита за своё власне походзене, да чує свою прешлосц! Аж тераз нам шицким розумліве, чим нашо попове за 16 роки ошлебодзеня не спомли ані слова о нашим походзеню, о нашей прешлосці!

Твердзи ше у казаньох и у споведальницох, же у тей исторії вельо неточносци ест. Припомінае ше нашему народу вельо о тим, але ше не гутори и токо, же дзе *тоти неточносци?* Правда иста, же ми нашли (поп Павіч, ктори німа понятія о русской історії а може буц ані о хорватской чим твердзі же є — Хорват, бо ми знаме добре преплосц Жумберчанох, же су не Хорвати але баш Серби — Rasciani, бо так твердзи и поп Шимрак у своім „Алманаху“) єдну „нетачносц“. Тота нетачносц треба да ше састої у тим же сом митрополита Исидора назвал „московским“ а не »mytropolita kyoviae et totius Russiae«. То сом зробел прето же велі извори го таким называю а окрем того, да докажем и нашим читательем и нэвирному о. Павічови, же митрополит Исидор, іншак родом

Грек, котрого руски народ назива еще и Ефіялтесом руского православія бул справди московским митрополитом, голем скорей як цо принял унію tot приклад: митрополія православна — русска була року 1326 пренещена до Москви и од теди „митрополит всерусскій“ бивал у Москви. Исто так було и зос горе спомнутим Исидором. А зос чого ше то видзи? Нам познате з русской исторіи, же кед митрополит Исидор принял проців волі русского народа унію зос Римом на флерентійско-фарарском собору (1439 р.) и пришол по своїм повратку до Москви, теди задивовал русски народ зос єдну новину, котрой ше русски народ барз спроцивел. *Вон то ест, дал да ше на чоле процесію ноши латински „криж“ а не русски трорамеми крест. Русски народ кед то видзел так ше розгнівал на Исидора, же го на чоле зос князем Васілем II дораз линчовал и завар до цемніци, зос котрой Исидор ледво сцекол и то просто — до Італії. На то русски црквени собор дораз одруцел решенія флерентійского собора, зруцел Исидора зос митрополію, преглашел автокефалносц (самостойносц) русской церкви и вибрали за митрополита Русина (а не Грека!)*

Зос того прикладу ше ясно видзи, же да Исидор не бул „московски митрополит“, та би нігда до Москви не пошол реферирац о принятей унії. (Алексей Елачич, стр. 45)

То би була, отже, єдина „несточносц“, котру ми моїо противніци нашли у моїй „Історії русского народа“ дотераз. А можем шицким тим, хтори ме гоч зос котрой страни нападаю и очарнюю, ясно и гласно повесц, же сом кажде слово, кажди шорик написал свидомо и у найлєпшим намиренію, да наш народ упозна голем кельо тельо прешлосц своих преткох — свою исторію. Будзем шлєбодни констатавац и то, же з моїй страни почала ініціятіва за упознаване нашей прешлосци, бо док я не почал писац о нашей исторіи, дотля ані „Руски Новини“ ані „Руски Календар“ нігда ані слова о тим не писали а тэраз на мою вельку радосц полни и „Заря“ и „Руски Новини“ зос исторійскими статіями. Так и швечи, бо тата гарсточка нас Русинох у Югославії, по моїм думаню, отрима свою національносц лем теди, кед будзе познавац добре свою исторію а не римски нєясни и двосміслени догми. Добре би було да и нашо учителі ше уж раз таргну из сна и уча наших дзецох исторію у школах, кед то до тэраз не зробели. Тим баржей бо нам то ніхто у нєшкайшій нашей домовини не спера. Нєшка маме свойо націонални а не мадярски школи!

Нашому народу и нашей интелигенції препоручуєме слідующи твори за упознаване нашей русской исторії:

- 1) Бодянський: Краткое историческое писанie о Малой Россіи до 1765 года.
 - 2) Василевский: Изъ исторіи Угріи и Славянства въ XII вѣкѣ.
 - 3) Величко: Сказаніе о войнѣ казацкой зъ Поляками.
 - 4) Вермолелъ: Дѣятели сорокъ (40) восьмого года и ихъ роль въ событияхъ какъ 1848, такъ и послѣдующихъ лѣтъ.
 - 5) Вернадский: Начертаніе русской ист.
 - 6) Волланъ: Мадяры и національная борьба въ Венгriї.
 - 7) Карамзинъ: Исторія государства россійскаго. Т. I—IV. и „Примѣчанія къ „Исторіи государства Россійскаго“ Т. I—IV.“
 - 8) Лаппо: Западная Россія и ея соединеніе съ Польшою въ ихъ историческомъ прошломъ.
 - 9) Мякотинъ: Очерки соціальной исторіи Україны въ XVII—XVIII.
 - 10) Миллеръ: Историческая сочиненія о Малороссіи и Малоросіянахъ.
 - 11) Палаузовъ: Реформа и католическая реакція въ Венгriї.
 - 12) Перещукъ: Слово о полку Ігоревомъ. Памятка феодальної України — Руси XII. в.
 - 13) Платоновъ: Борисъ Годуновъ.
 - 14) Платоновъ: Лекціи по русской ист.
 - 15) Поповъ: Россія и Сербія.
 - 16) Рамбо: Живописная исторія древней и новой Россіи.
 - 17) Томашевский: Матеріали до исторії Галичини.
 - 18) Шафарикъ: Славянскія древности.
 - 19) Шахматовъ: Корсунская легенда о крещеніи св. Владимира.
 - 20) Шербина: Нови студії з исторії Києва.
 - 21) Шмурло: Введеніе въ русскую ист.
 - 22) Др. Коста Хаджи: Говор (1914 из „Заставе“).
- На српско-хрватским языку препоручуємо нашим читательем кнішку: „Історія Русије“, котру написал Др. Алексей Јелачић, профессор исторіи на университете у Скоплю а выдала ю „Српска кнїжевна Задруга“, поучнік IV. 1929 р.
- Шицки тоти твори находза ше у университетской бібліотеки у Београду а мож их и набавиц. Кого баржей наша исторія интересуе най ше обраци на мнë я му барз радо дам потребни упутства. Едно є ясно же **кажды свидоми Русин треба — його є должностъ да шицки тоти твори зос нашей русской исторіи прочита и добре преучи. Теди нашо читателье увидза, же сом мою исторію нє вицикал с пальца (най ми ше дошлебодзи тот бойчизам) але же сом то писал по кнішкох, котри написали учени и славни людзе.**

НОВОСТИ

Абисинско-італіански спор юшчы не скончени Англія и Француска преко Друштва народох ше трудза, да ше спор без оружаней сили риши. Италя и далей посила галі з войском и муницію а Абисинцы ше оружью; на обидвох странох вельке одушевлене за войну. Очекує ше скоре ришене Друштва народох.

Конкордат з Ватиканом потписала наша влада и так є ушорени и тот вопрос. Велько парохіі подпадали под управу владичества цудзих державох. С конкордатом тата ненормалносць ушорена.

Заошрела ше борба медзи Німецкую державу и католіцкую церкву.

По уліцах Берлина приліпени плакаты зос насловом „Слухай немецки народе!“. У плакату ше опомина грађанство да не вери твердзеньем несовисніх агітаторох, котры сцу викорисціц вирски чувства народа за свойя ніски политичкі діла. Наводзі конкретны случаі же католіцка молодеж з припомоцу комунастах обезчасцела католіцкі святыні, лем за то же би виволали меражню проці націонал-соціалистах, котрима сцели пропісац туту нечесну роботу.

28-рочны жлон ще 80 раз винчал. У Букурешту заварти Костя Мане, син богатых родичнох. Остал сирота, тутор сцел да будзе офицер, але он кед был полнолітни руцел ше на роскошни живот. Путовал по швеце и на жени разруцал свойя 10 мільёни динари. Кед остал без пенёжох наставел роскошни живот, але тераз не давал але брал од женох пенёжи. С кажду ше винчал и кед ёй вицаг пенёжи страцел ше. Ай з ёдну жену не жил дужей як мешац. Найвецей успіху мал у Францускай. И хто зна еще кельо би жени не начерал, да ше не спознал з Лідію Строеску, дзівку сенатора из Бесарабіі. Кед ше мали винчац Лідія поволала свою школску товаришку на свадзбу, котра ёй ше тужела же ю муж напущел, та є нещасна. На дзень свадзби настал шкандал бо госцинска препознала у Кості свогого мужа и место на винчане Костя потрафел до арешту. Новини по цалым швеце принесли туту новосць а тераз зос цалей Еўропи ше явяю винчани до тераз з Костю, котрих до тераз ёст 80, же ше еще даєдне не яви бо он сам им шицкім ай мена не зна, ай то же кельо их ма. Румунски закон кара за двоженство с 5 рокі арешту, же го за шицкі покараю мал би ровно 400 рокі буц заварти.

У Коцуре пошвеченна четничка застава. Присутни бул и войвода Коста Петянац, котри отримал красну бешеду о значеню и заслугох четниках под час нашого ошлебодзеня од ярма, котре зме виками ношэли. Були поволаны и католічки священици да ошвеца заставу, але пре вирску нэцерпелівосць одбили. Жалосно то, але цо му можеме. На кождым кроку указую свою тварду національносць и славянофілство.

У Торжки и Вербаше 7 дні тирва славносць. Немцы недавно приредзели таку славносць у Новом Саду а тераз у кулскім срезу. Новосадски „Дан“ констатує же у програму заш немаю ай ёдну точку од югославянских авторох. Треба указац же кулски срез швапски Як би не кед уж и у русским Коцуре они запановали. Лем не знаме кому то на славу будзе служыц.

Бачкі Петровцы. Браца Словаци 11 и 12 т. м: приредзую як кожного року славносць. То народне швето. Того року ше преславі 40 рочніца як бачванскім Словакам стал на чоло покойни др. Кро, а 30 рочніца кед Словаци у злогі з братами Сербами выбрали першага посланіка до мадярскага сейму. То бул пан Мілан Ходжа терашні министэр у Чехословакіі. На славносць поволаны и браца Серби, котры еще жію с тих с котрима ше перши словацкі посланік п. Ходжа борел за славянски права. Як то крашні кед ше до таго не міша вирски вопрос, але ше роби на національнім полю без обзира, же хто католік, хто евангелик а не завадза же и православных госцох маю. Так роби мудры народ Браца Словаци похопели як им треба робиц. Хто наших клерикалох раз урозуми?

ВИНОГРАДАРСТВО

О лозі веопіще

Еще у прастарых часох людзе почали годовац (гайц) винову лозу. Точны податки нет од кеди ше почала годовац, але за домовину виновай лозы знаме. Навірно, же люди билей раси у Азії почали перши ховац винову лозу а отамаль є пренесена до Греческай у XV або XIV віку пред Христом. Вавилонцы и Персиянцы радо пили вино, але вони го доставали зос Египту прейг тарговзох Феничанох. Зос Греческай пренесена винова лоза до Італії, а оталь була познейше пренесена широм велького Римскага царства до других крайох Еўропи. У Среднем віку найвецей допринес на ширеню виновай лозы Карло Велькі, котры на свойх маєткох давал

керчиц леси и жем засадзовац з винову лозу. Под край Стреднього вику винова лоза була расширена готово у шыцких крайох Европи а также и до нашей домовини, дзе ю Турци за часох их владаня велью уніщовали бо их вира им не допушчуе циц вино.

Винова лоза не лем добре и слатке грозно дава, хторе ше може лехко предац и так од пользы буц газдови, але зос грозна ше правя разни вина и паленка, па оцет хтори ше предава по тарговльох.

Лози ёст веций породы (файти) не подзелены по породах од страни ботаничарох, але ипак сами виноградаре подзелели лозу по породах, так же ёст веций як тисяц породах лози хтори постали од дзивей виновей лози.

У главним лоза подзелена на два групи: на европску и американскую лозу.

Гу европской лози спадаю: траминац, желени силванац, бургундац, били бургундац, шиви бургундац, семилон, раньске биле, сланкаменка, племенка, кадарка, мускат, мускат хамбург, хамбуршкя меданка, па лози хтори ше годую у нашой Кральевини як прокупац, скадарка, зачинак, шиквеш, станушини, охридска чарна, гавранка, боянка, мелничка, португизац, багрина, плодвина, червена, радишица плодвина, длинноваста лисичина, округла лисичина, зеленика, биковина, смедеревка, велька белана мала белана, синан-бегоў биле, ризлинг ладанасти, волуна, семиян, севинъон, мадлен, анжевин, въласне биле, ліполіст, била шасла, червена шасла, чауш, чарни и били цицочки и велья други.

Од американских спомнеме лем даскельо: рипария, рипария порталис, рупестрис и берландieri.

Траминяц дава добре пахняце вино, чокот му досц слаби зос ценкима конаркими а квиток му двосполни. Гиризда мала, густа и широка, а сок слатки, густы и пахняци. Зреє вчас. Мож го каламиц на шыцки американски лози. По квалитету вина подобни му желени силванац, били бургундац и шиви семилон.

Биле раньске ма мали гиризи а густы, бобки дробны и округлы, сок му дуже слатки и пахняци лем позно зреє и слабо родзи. Хората ше чешко лапа на нъго а на жиму ё не барз осетліве. Вино биле и пахняце.

Бургундац по пореклу з Бургундії, чокот му стредні, гиризда досц мала, бобки дробны и длинновасты, сок слатки и ёст у нім 25% цукру. Каламиц ше на шыцки американски лози.

Сланкаменка ма моцны чокот, вельки гиризи, позно дозрева але велью плоду приноши, лем в жиме лехко помаржнє.

Племенка дава добре грозно але вино ёй не найлепше.

Кадарка добре родзи лем нагло гніє и зато ю добре годовац на таки способ да гиризи буду ѿ више.

Мускат ма веций породы, дава красны ридки гиризи зос пахняцима длинновастым бобками, хтори досц вельки и слатки. Найлепша файта с того Хамбург мускат або хамбуршкя ладанка (зато же пахнє на ладан). Дозрева концом августа у початком септембра. Кратко ше орезуе. Грозно ше може посилац на длукшу драгу а да ше не погуби. Каламиц ше на шыцки файти американской лози.

За нашо краї американски лози маю велью векшу вредносц як европски бо ше до них не лапа так лехко филоксера и други хороти.

Розмножаване виновей лози

Винова лоза ше розмножує зос нашеня, каламенъом, очкованъом и полаганъом.

З нашеня ше розмножує так же го пошее до жеми прекоданей глібоко до 30 см. Пред шацом нашене треба намочиц до води голем 3—4 дні скорей. Ше ѿ до рядох на 30 см. Зашати градки ше закріє з лисцом, з гранью або іншим бо млада биліна вин. лози осетліва на шветлосц. Може ше залівац двараз дніово: рано и вечар. По 2—3 роках преноши ѿ до матичняку а отац веци ше садзи.

С полаганъом ше розмножує на тот способ же ше зос здравого чокоту ластар прењеше на празне место, але да ше го не одреже од кореня. Полагане ше верши в ёшени и на яр. В ёшени велью лепше полагац. Положени ластари други рок мож одрезац од матици. Полагац мож на два способи: закопац положени ластари лем два пупки охабиц, або охабиц шыцки пупки. Други способ ше меней пользуе.

Каламлене ше виводзи на веций способи: защипованъом, наліпованъом, приклапанъом и велью други способи. Каламиц мож на яр и в ёшени. При каламеню ше муши мерковац да каламак и подлога буду по могущносци ёднак груби. Кед ше домашні файти каламя на американскую лозу патри ше да им цо бліша сродносц, так доставаме здраву и моцну лозу.

Очкине ше ридко пользуе пре несигурносц же ше очко приме и велью ё чеше як каламене, т. е. треба нам веций часу утрашиц на очкане.

(Далей будзе)

ДАЦО О ГНОЮ

Не кажди гной єднак дійствує на жем. Особито у органским гною ше обачус видна розлика у дійствованю. Гной спод коњох лехко гнє, цепли є, вельо ше скорей претвори на прах як гной спод рогатого статку. Погодни є за гноене чешких и хладних жемох у хторих твори довольно цеплоти и биліна скорше напредує, док за лехку писковиту и вапняну жем погоднейши кравски гной, котри не развива нагло цеплоту и помалши ше роспадує, помали але длуго дійствує. У меншай кельосци и не у потполно згнітим станю кед ше кравски гной не заоре глібоко дійствує повольно и дава жеми потребну цеплоту за лепше напредоване білини. Кравски гной погодни за кажду жем, лем у чешких и хладнейших жемох треба го пользовац у не барз згнітим станю, а у цеплайших, писковитих и вапнятих жемох лепше дійствує у хладним добре згнітим станю. Коњски гной нагло траци од своєї моци кед муши длукши час стац розруцани на жеми, прето го треба дораз заорьовац.

Крем кравского и коњского гною, гной спод швіньох добри лем теди кед є мишани с хлівним гномом котри узрети, бо сам швіньски гной слаби и ніяки, кратки час и слабо дійствує. Погодни є за лехку и суху жем. Треба го пользовац лем у згнітим станю и помишани з другим гномом.

Гной спод курох и другей дроблі (живини) ше рахує медзи найлепши гной, а особито гной од голубох моцни.

Овчи гной подобни у дійствованю коњскому гною, нагло ше роспада и лехко грейе, па є прето добри до чешкей и хладней жеми.

Чисти овчи гной добри под капусту, пасулю, конопи, мак, лен, гращок, лутсерку и други биліни с котрих мож цадзиц олей або зейтин. Іншак помишани с хлівним гномом є барз полезни.

Крем спомнутих гноюх гу органским спада и человечи, котри помишани зос суху гліну дава пудрет у котрим ест вельо азоту.

Котри газда нема досц хлівного гною да загної свою жем, може продуцирац так волани *желени гной*. То ше посцигує на тот способ же ше жем зашес с такими билінами хтори маю досц азоту и бильней покарми а то су: пасуля, детеліна, гращок (леднік) и други биліни котрим квиток випатра як лепетка и кед биліна дозреє треба ю заорац. Стим ше жем добро погної и постане добра за други живи. Биліни за *желени гной* можшац до сцернянки и не скоро в єшени их заорац, або такой з яри их пошац и кед дозреваю та их заорац.

ФЕЛЬТОН

ДОДЬОШЕ

Русин

Просвіташ: Але тот наш Славянски учени чловек, заряшох так бие з його писаньом, ані глави дзвигнуц не можу.

Заряш: Так писац не щвечи паном, ученим людзом. То вецей випатра на сплетки піллярицы даякей.

Просв.: То ви прето так гуторице бо сце заряш:

Зар: Миліце ше, бо то не ганьба заряшох, але просвіташох.

Просв.: Чом би була ганьба просвіташом? кед их не гані, але заряшох.

Зар: „Руски Новини“ маю ширыц просвіту а они уча людох циганіц.

Проев.: “Р. Н.” вше правду пишү.

Зар.: Откаль то знаце так добре.

Просв.: Начитал я у тих, же цо дотераз пасали шицко добре. Пишу далей, же ше коло Зарі позберали людзе мадярони, котри сцу нас Русинох предац, таргую с нами.

Зар.: Оздаль Русин не герега да го мож предавац. Я вам укажем на тово добре писане. Людзе коло Зарі родзени як Русини, славянски школи учили, дзе их не полнели з мадярским духом, але славянским. Зато и ширя злогу и любов гу шицким Славяном. А у вас просвіташох водзе першє слово додьоше.

Просв.: Цо то додьоше?

Зар. Тоти людзе, котры по народносци не Русини, але з брухом за хлебом гу нам пришли. Научели ше по русски, наплювали на свойо, бию ше по першох яки су вельки Русини. Вдерели патент на рускосц, та нам почали з українством соліц розум. Нашю синове дзвягли свой глас и браня рускосц. Додьоше, патентирани Русини нашим сином спераю рускосц, очарнюю их пред народом, клеветаю их, ганя, наздиваю им ше и вишміхую.

Просв.: Чом ше и они не повидрижною кущик тим додьошом, кед так робота стой.

Зар.: Прето бо су розумни и знаю же им то як ученим людзом не щечи. А вец цо пове народ. Молодеж будзе мац бритки приклад.

Просв.: Просвіташки водьове поволани просвіту ширыц и кед пипу знаю цо за молодеж добре а цо не.

Зар.: Видзице же нігда о тим цо пречитаце не роздумуєце. Да так робице та би вам ясно було, же гевтим коло „Р. Н.“ не на шерцу просвіта, але власни интереси.

Просв.: Сущед таке дацо нє можеце повесц.

Зар.: Я вам докажем. Вежмиме найславнейшого вашего пишменїка, котри така кукавичка, же пре свойо сплѣтанє нє шме ще анї потписац, да знаме до то за учени чловек котри би з викрудованя и циганства мог и дохторат достац. Ма зато дар, так просто циганї же забудзе свойому циганству ноги скриц. Он плєце, плєце а нє доказує нїч. Найлехчайше є циганїц, тот и тот Русинови однїма русскосц, робя на тим да Русинох не станє, таргую з народом, денунцираю паноцох, лем, да маю єден єдини приклад еще як би указовали на нього. То шицко цо виноша видумала их пакосц, вирска ненависц, мержня и безочносц. То ясна и чиста клевета, кед гваря Русинови однїма тот кажди русскосц, котри не сце буц українец. Одкеди знаце ви за туту націю українську.

Просв.: З „Р. Н.“ сом о ней начитал та сом себе думал кед сами гваря же то шицко добре до пишу, вец и то правда.

Зар.: Ви земледілец, а Славянски написал, же земледілец глупи, нє ма право до рукох пирко брац и писац але видли бо го чуц за гнойом и за хлівом. Вец и я и ви шмердзиме по його писаню.

Просв.: Так, я на то анї нє думал, кед сом то читал. Увредзел он теди миє и каждого с нас.

Зар.: Но видзите, зато вам гварим кед дацо читаце пороздумайце кадзи то водзи. Тrima нас начисто за шаленых та од нас Руснацох сце Українцах справиц. Он нам однїма русскосц а тих цо нас одновоупеченоого українства браня на нїх кричи, свой грих другима приписує, як лопов кед го гоня та кричи на другога человека, лоцов влапце го. До дохторской роботи телью разуми як цо зна швinya цо то дinya. По його словох, кажди зна лем то цо му ремесло на пр. паноцец лем оченаш и даскельо молитви, котри кажди дзень чита а учитель лем учиц дзеци кажди рок исте читац и писац, земледілец лем з видлами ма-хац и други польски роботи и т. д. а забува же як дохтор так паноцец, панучитель и другие у школи окрем свойого ремесла и другие учели. Ёден образованы человек праве ше прето и вола интелигент же є упущени до шицких вопросох человечого живота, кажди з нїх як у гімназії так на високих школох получел и обще образоване, интелигентни члавек мушки буц упущени, да нам може ростолковац о шицким цо ше коло нас дзее. Славянски як бачу то шицко забул або нїгда анї не знал.

Просв.: Зато шумне гвари: „Мань ше Жида, пойдзе бида“!

Зар.: Так пише а цо тоти патентованы Русини робя? Требало до двух наших валалох дохтора. У едним аж двараз скоро единогласно выбрали нашего Русина, Славянски кричи же „насильна“ влада п. Єфтича сцела насилиу положиц того Русина там за дохтора. Видзице же циганї бо една влада то найвиша власц у держави она приноши и закони а дзе би не могла поставиц едного валалского дохтора. Не потвердзела го бо патентированы Русин бегал на шицки страни, православных пред нами ганї и очарнью, але зато бега за послаником выбраным на листи за нїх омерженого Єфтича. Оганя го по Н. Саду и Београду и гледа у ньго помоц на то не патри, же и тот посланик з православного табора, процив котрого кричи.

Просв.: Оздаль ше не кланя православним.

Зар.: Чи ше кланя чи не кланя главне то же положел свой ліцо зос грубу скору як нашо на петох под свойо пети и патри свой интерес вицагнуц.

Просв.: Кед так вец насправди шицко лем тарговина.

Зар.: Правда пре их интерес у другим нашим валале поніжели наших Русинох так, же их одогнали до швабского робства. Валал тераз швапски гоч Швабох ест гет меней од наших. Выбрали себе старосту Шваба, Звироліка, лікара Шваба, валалци так танцуя як им Шваби гвиздаю.

Просв.: То и я чул од моего стрика, але сом не мог порозумити чом нашо людзе на то пристаню. У русским валале шицко по швапски.

Зар.: Е, видзице, же додъшом и патентированы нашо русске остатня ствар. Зос ню робя лем пре рекламу, же би ми их раҳунки не погубели. Заря указує людзом добру и праву драгу, та прето и лярмую продив ней.

Правда им коле очи а кед попатрице кто кричи и хто віше корташує за Швабох та вам ясно будзе.

Просв.: Тераз зnam додъшом, ест их даскельо, котри могли остац своим краином соліц разум. Наших синох послали там а сами су ту. Нє зnam оздаль и за єдних и за других, так лепше, але нє верим бо нашим сином место медзи нами.

Б Е Р З А

Кукурица: Бачка и сримска 83—85, банатска 79—82.

Ярец бачки и сримски 100—102·50